

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Емилия Евгениева,

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по:

Област на висше образование 1. Педагогически науки,

Професионално направление 1.2. Педагогика,

докторска програма: „Специална педагогика“

Автор: Жана Тодорова Георгиева

Тема: Мултисензорен подход за развитие на комуникативната компетентност при деца с алалия

Научен ръководител: доц. д-р Генчо Вълчев

Със заповед №3060 / 12.07.2024 на Ректора на Тракийския университет съм определена за член на научното жури за осигуряване на защита на дисертационан труд „Мултисензорен подход за развитие на комуникативната компетентност при деца с алалия“, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование, 1. Педагогически науки, направление 1.2. Педагогика, докторска програма по Специална педагогика.

Автор на дисертационният труд е Жана Георгиева, докторант в редовна форма на обучение към катедра ПСН, с научен ръководител доц. д-р Генчо Вълчев.

Представеният от Жана Георгиева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията. Прегледът на всички предложени документи показва, че те съответстват с изискуемото и са по правилата на процедурата.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Представената дисертационна разработка е посветена на значим съвременен проблем – развитието на комуникативна компетентност на деца с алалия. Въпросът е поставен от гледна точка на възможностите за приложение на мултисензорния подход и възможностите, които се крият в него, за да се подобрят способностите за общуване на деца с алалия. Съвременната дигитална среда в значителна степен е променила качеството на психичното развитие на подрастващите като цяло. Затова е много важно

да се правят непрекъснати опити за създаване на иновативни подходи за преодоляване на тези повсеместни затруднения. В този смисъл представеното дисертационно изследване е важно за теорията и практиката.

Дисертационният труд е с общ обем от 385 стандартни страници. Структурата на дисертационния труд включва: увод, три глави, изводи, заключение, приноси, използвана литература и приложения. В рамките на изложението са включени 86 таблици и 141 графики. Използваната литература съдържа 152 източника, от които 149 на кирилица, 1 на латиница и 2 нормативни документи. Към дисертацията има 39 приложения, от които 38 представят инструментариума, с помощта на който е проведено изследването и 1 списък на децата, включени в изследването.

Теоретичният обзор, разработен от Жана Георгиева, показва, че са анализирани широк кръг от изследвания в българската терапевтична практика. Обемът на теоретичния обзор е балансиран спрямо останалите части на изследването. В него са обособени три основни линии на анализ – сензорна интеграция, езикова компетентност и развитието ѝ, както и теоретична постановка за категорията алалия. В тези три полета е направен преглед на литература за последните седем-осем десетилетия. Това прави обзора значим от библиографска гледна точка. Във връзка с това, още на това ниво на коментар на качествата на представения дисертационен труд, предлагам на докторантката да направи аналитична публикация за тенденциите в търсенията по тази тема на изследователите и терапевтите в страната.

Обръщам специално внимание на направения опит за систематизиране на теоретичните концепции за алалията. Това е много значим принос на дисертационното теоретично обосноваване на проблема. В съвременното битуване в условията на информационното претоварване, създаването на такъв систематичен прочит на теоретичните постановки за едно явление, в случая – алалията, има важно значение за практиката. Адресирам препоръката си и към използваната функционална оценка от педагогическите специалисти. Представеният от докторантката систематизиран прочит на алалията може да бъде съотнесен към много от проследяваните показатели за комуникативно развитие във функционалната оценка. По този начин може да се допълни тяхното значение на успешното комуникативно формиране на децата в съдържателним план.

Запознатостта на докторанта с теоретичните постановки и качеството им систематизиране в теоретичната част показва нейно лично качество на добър изследовател и отговорен анализатор на съществуващата теоретична среда по проблема.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд.

Създадената изследователска батерия е изключително богата и маркира състоянието на децата в много широк изследователски диапазон. В съответствие с целта и задачите се използват изследователските методи: проучване и обобщение на психолого-педагогическата литература по проблема за изследване на децата от предучилищна възраст с алалия; проучване на документацията; наблюдение; беседа; констатиращ експеримент; обучаващ експеримент; контролен експеримент; математико-статистически методи за анализ и интерпретация на емпиричните данни. Статистически пакет SPSS 26.

Разработената програма за експериментална работа е авторска. В основата ѝ е поставено изграждане и реализиране на езиковата и речева комуникация, когнитивните процеси гнозис, праксис и други. Съчетани са различни известни в практиката батерии, които са съчетани на принципа на мултисензорния подход. Той е добре описан в теоретичната част на дисертацията. Това е определено принос на дисертационния инструмент.

Проследено е въздействието на създадената система от упражнения за всяко от включените в изследването деца. Представените резултати от него и направеният анализ на систематизираните данни показва много важна черта на докторанта. Създаването, провеждането и анализирането на устойчива работа на терен. Наблюдението и описанието на системата от планирани маркери на резултатите от констатиращия, обучаващия и контролния експерименти са надлежно представени в таблици и графики.

Формулираните изследователски цели и задачи кореспондират с направения теоретичен обзор и са вписани в структурирания изследователски инструмент.

Натрупаният емпиричен материал е завидно систематизиран. Това го прави удобен за представяне и разпространение сред педагозите. Докторантката показва изключителни умения за създаване на цялостен продукт – проучен проблем, който е структуриран с показатели и критерии, които са интегрирани в изследователски инструмент, реализиран, след това, в теренна дейност и описана и анализирана качествена анализ.

Описаните изводи от направеното изследване задават конкретни предпоставки и условия за приложението им в практиката. Следва да се предприемат конкретни стъпки за тяхното разпространение.

В дисертационното тяло са представени в приложение и системите от нагледни материали, които са използвани в експерименталната работа. Те са обстоятелствено

описани във всяка от използваните задачи. Така изследователската батерия от материали е цялостно представена и илюстрирана.

Тези и горните констатации ми дават основание да оценя високо теоретично-практическата стойност на инструмента.

3. Преценка на автореферата и публикациите

Авторефератът е добре структуриран. Представя философията на теоретичния анализ и добре проследява изследователската идея, както и получените резултати.

Публикациите са построени върху темата на дисертацията – теоретична постановка, изследователска програма, получени резултати.

4. Мнения, препоръки и бележки.

Представеният дисертационен труд има важно значение за терапевтичната и педагогическата практика. В него се събира и систематизира обемна информация, която е важно да достигне до педагогическите специалисти. Поднесена по подходящ начин, така систематизираната информация, може да има значителен принос към съдържателното разгръщане на подходите в приобщаващото образование. Препоръчвам да се вземе под внимание това, че в редица национални и международни изследвания учителите докладват, че имат необходимост от съдържателна информация за децата със специални образователни потребности. Представянето на обобщената информация по модела на мултисензорния подход биха били значими в процеса на попълване на тази ниша.

Събраните и анализирани теренни данни са важни и изискват своята популяризация.

Получените данни има възможност да се анализират и по отношение на учебното съдържание, нещо, което може да бъде друг акцент на бъдещата работа на докторанта по избрания от нея проблем.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички

изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Дисертационният труд показва, че докторант Жана Тодорова Георгиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Педагогика“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд, автореферат, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Жана Тодорова Георгиева в област на висше образование 1. Педагогически науки, Направление 1.2. Педагогика, Специална педагогика

1.09.2024 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Емилия Евгениева